הרי שנתערב לו קב חטין בעשרה קבין חטין של חבירו יאכל הלה וחדי אחיכו עליה אמר להו גולתיכו שקלי הדור אחיכו עליה אמר רב אושעיא שפיר עבוד דאחיכו עליה מאי שנא חטין בשעורים דלא קאמר להו דהוה ליה מין בשאינו מינו ומין בשאינו מינו בטיל חטין בחטין נמי נהי דלרבי יהודה לא בטיל לרבנן [א]מבטל בטיל אמר ליה רב ספרא [א]משה שפיר קאמרת [ו]לא שמיע להו הא דאמר רבי חייא קטוספאה משמיה דרב [מ ב]הבורר צרורות מגרנו של חברו חייב לשלם לו דמי חטים אלמא כילא חסריה הכא נמי כילא חסריה א"ל אביי ולא שני ליה למר בין ממון שיש לו תובעין לממון שאין לו תובעין א"ל וליטעמיך הא דאמר רב חסדא [ג ג]נבלה בטלה בשחוטה לפי שאי אפשר לשחוטה שתעשה נבלה שחוטה אינה בטל' בנבלה לפי שאפשר לנבלה שתעשה שחוט' הכי נמי דכי אית לה בעלים לא בטלה וכי תימא הכי נמי והא תניא א"ר יוחנן בן נורי [ד]חפצי הפקר קונין שביתה אע"פ שאין להם בעלים דומין כמי שיש להם בעלים א"ל מי קא מדמית איסורא לממונא איסורא בטיל ממונא לא בטיל וטעמא מאי אביי אמר גורה שמא תעשה עיסה בשותפות רבא אמר [ה]תבלין לטעמ' עבידי וטעמ' לא בטיל

ורב

וחדי. וישמח בדבר שלא עמל בו כך זו אין שמה בטל מכאן הואיל וקנו המים שביתה אצלה. דהא לא קשיא לן משום שהשאילתן לה או נתנתן במתנה יהא מותר דהא אמר ביו"ט הרי הוא כרגל המשאיל דבתר בין השמשות אזלינן וכי קשיא להו משום מעוטא ורובא קא קשיא להו: **גולתיכו שקלי.** מלבושכם לקחתי שאתם משחקים עלי: **גולתא.** תכריך נאה שמתעטף בו תחת טליתו וכשיושב מעביר טליתו וזה נראה: **מאי שנא חטין בשעורים דלא קאמר להו.** למי שנתערב לו קב חטין בי' קבין שעורין של חבירו יאכל הלה וחדי מכלל דסבירא ליה בה דודאי יאכל וחדי דכיון דשאינו מינו הוא בטל מועט במרובה: **חטין בחטין נמי כו'.** פלוגתא דרבי יהודה ורבנן במנחות בהקומץ רבה (דף כג.): **אמר רב ספרא.** לרב אושעיא: **משה.** ביקרא דמשה קא משתבע[ז]: **שפיר קא אמרת.** בתמיה כלומר אמאי קא מודית להו בחוכא ולאקשויי אמתני': **ולא שמיע להו.** להנך רבנן דמקשו אמתני' הא דאמר וכו': **משלם לו דמי חטין.** שאין דרך לבוררן והן נמכרין בתוך החטין: **אלמא כילא חסריה.** מפני שחסר מדתו מתחייב לו ואע"ג דלא מידי שוו וכ"ש מים ומלח דלא בטלי במעוטייהו דמידי דטעמיה הוא משום חיובא דממונא לא בטיל במיעוטא: **אמר ליה אביי.** לרב ספרא והיכא מתרצא מתניתין בהכי: **ולא שני ליה כו'.** ומתני' ממון שאין לו תובעין היום הוא דאושלתינהו ניהלה עד לאחר יו"ט ואין לה בעיסה זו אלא איסור שביתה משום ממונא המעורב בה וכיון דמעוטא ברובא הוא וממון שאין לו תובעין הוא לא השיב ממונא ולבטל: **אמר ליה.** רב ספרא לאביי ומשום דאין לו תובעין פקע שם ממונא מיניה ונות ליבטל וכי טעמא דבטול ברוב בבעלים ולא בבעלים קאי: **ולטעמיך הא דאמר רב חסדא נבלה בטלה בשחוטה.** אליבא דר"י אמרה במנחות דאמר מין במינו לא בטיל מין בשאינו מינו בטיל ותני רבי חייא נבלה ושחוטה בטלות זו בזו לר"י ואשמעינן רבי חייא דכי אמר ר"י היכא דאפשר לי להיות כמותו אבל אי אפשר לו להיות כמותו מין בשאינו מינו הוא ובטל ופריש רב חסדא דהאי אפשר ולא אפשר דרבי חייא בתר המבטל דהוא רובא אזלינן דאם אפשר לו להיות כמועט כהלכותיו הוי מין במינו ואי לא הוי מין בשאין מינו. הלכך כזית נבלה שנתערבה בהרבה זיתים של שחוטה בטלה כמי שאינה שם והנוגע בהן אין טמא דמין בשאין מינו הוא דאי אפשר לשחוטה שהוא המבטל להיות מטמא במגע ובמשא כנבלה אבל שחוטה שנתערבה בנבלה דרובה נבלה אין השחוטה בטלה להיות הנוגע בהן טמא ודאי לשרוף תרומה על מגעו לפי שאפשר לנבלה שהוא המבטל שתעשה טהורה כשחוטה דלכי מסרחה ואינה ראויה לגר שוב אין קרויה נבלה: **הכי נמי.** דאי הוו לה בעלים לא בטלה: **וכ"ת הכי נמי והתניא.** דמשום דלאו בעלים לא פקע חשיבותא דממונא: **דאמר רבי יוחנן חפצי הפקר.** המגלגלים קונין שביתה והמוצאן מוליכן ממקום מציאתן אלפים לכל רוח ואינו מוליכן למקום שערב שם דיש להם שביתה לעצמן. אלמא חשיבי בלא בעלים ושפיר תנן במתני' דאע"ג דאין לו תובעין לא לבטול: **ר' יוחנן בן נורי אומר כו'.** ולא בהדיא תנן לה הכי אלא מדבריו שמענוה בפ' מי שהוציאוהו (עירובין דף מה:): **א"ל.** אביי לרב ספרא אכתי מתני' לא מתרצא דאפי' יש לו תובעין איכא לאקשויי ליבטל מדמייתית על זה הבורר צרורות מי קא מדמית איסורא לאפסודי ממונא איסורא אמור רבנן לבטיל ברובא אבל ממונא לא בטיל מועט ברוב להיות קנוי ממון המועט לבעליו של מרובה ומתני' נמי לא קאמרי' דלפקע רוב ממונא או אבל חברתה להפסיד אלא איסור תחומין שיש לה בה הוא דקשיא לן דלבטל: **וטעמא מאי.** הש"ס בעי לה דכיון דלאו תירוצא ניהו הנך שנויי טעמא דמתני' דלא בטיל מאי הוא: ה"ג **אביי אמר כו' ורבא אמר כו'.** ולא פליגי אלא מר שני עיסה ומר קדרה: **אביי אמר גורה שמא תעשה עיסה בשותפות.** אי אמרת מים ומלח לא אסרי עלה אתי למימר נמי בעיסת שותפות דיוליכוה כל אחת ואחת למקומה: **ורבא אמר כו'.** ולא פליג אדאביי אלא מר שני חדא ומר שני חדא:

שיש

הרי שנתערב לו קב כו'. ואם תאמר האי פרכא אמאי המתין להקשות אותה עד כאן דהא בכל דוכתא דקאמר חד בתרי בטיל מצי למפרך הכי וי"ל דלא מצי למפרך בעלמא הכי דאין לדמות איסור לממונא אבל הכא במתני' ממונא אע"ג דאיכא איסור תחומים מ"מ איסור התחומים אינו בא אלא משום דעת הבעלים דבעלמא בשאר אסורי חד בתרי בטיל אבל הכא הכי פריך דודאי מי שנתערב לו קב חטין כו' משום בטול לא פקע שם בעלים ה"נ משום בטול לא פקע שם בעלים וקנו מים ומלח שביתה אצל בעלים ולא בטיל:

וחדי. וישמח לבו בדבר שלא עמל בו כך זו אין שמה בטל מכאן הואיל וקנו המים שביתה אצלם והא לא קשי' דמשום שהשאילתו לו [או נתנתה] במתנה יהא מותר דהא אמר ביו"ט הרי הוא כרגלי המשאיל לבתר בין השמשות אזלינן וכי קשיא להו משום מעוטא ורובא קשיא להו לשון הקוני':

נהי דלר' יהודה לא בטיל לרבנן מבטל בטיל. מכאן נראה דהלכה כרבנן מין במינו בטיל שפיר דהא סתמה דהש"ס קאמר הכי:[ז]

הכי נמי דכי אית ליה בעלים לא בטיל. פרש"י אלא ודאי בטל וא"ת והא רב ספרא אתא לקיי' תירוץ דרבי אבא ור' אבא קאמר דאפילו אין לו תובעין לא בטיל כמו במתניתין כ"ש הכא שיש לו והיכי מייתי ראיה דאפילו יש לו תובעין בטל ואדרבה תקשי ליה לנפשיה וי"ל דבשלמא רב ספרא לא קשה ליה דשאני איסורא מממונא אע"ג דיש לו תובעין והכא מיירי באסור נבלה שנתערבה בשחוט' כו' לכך בטל אע"ג דיש לו תובעין ורב ספרא מייתי הכי אלמא מידי דשייך ביה ביטול יש לו תובעין אין מועיל כלל לומר הואיל ויש שם בעליו עליו אינו בטל אלא מבטל שפיר אלמא לא תליא מילתא כלל בתובעין אם כן מתניתין נמי אע"ג דאין לו תובעין כיון דלא שייך ביה בטול דממונא הוא ואסור תחומין בא על ידי הבעלים ושם בעליו עליו קנו שביתה אצלו ולא שייך בו בטול: **וכי** תימא הכי נמי דלא שייך והתני' רבי יוחנן בן נורי אומר חפצי הפקר כו'. אלמא אע"ג דאין לו תובעין קנו שביתה במקומן וא"ת מאי פריך מר' יוחנן בן נורי הא פליגי רבנן עליה דרבי יוחנן ואנן ס"ל כרבנן דאמרי לא קנו שביתה אלא כרגלי המוצאן הואיל ולית להו תובעין הכי נמי במתני' נימא הכי וי"ל דהכי מייתי דעד כאן לא פליגי רבנן עליה דר' יוחנן בן נורי אלא היכא דאין שייכות הבעלים כלל כגון חפצי הפקר דקנו שביתה במקומן אבל היכא דיש להם שייכות הבעלים כגון במתני' אפי' רבנן מודו דאזלינן בתר בעלים אפי' היכא דליכא תובעין השתא ומדרבי יוחנן נשמע לרבנן דכי היכי דלרבי יוחנן חפצי הפקר קנו שביתה במקומן אע"ג דאין להן תובעין לרבנן נמי היכא דהיו להם תובעין אע"ג דהשתא לית להן קנו שביתה במקומן:

רבא אמר עבידי כו'. פ"ה דאביי יהיב טעמא לעיסה ורבא שני קדרה ולא פליגי ודוחק לכן נראה דאביי שני עיסה וה"ה קדרה שמא תעשה בשותפות ורבא שני קדרה והוא הדין עיסה דמלח יהיב טעמא בעיסה ומים חשיבי דעיקר העיסה נעשית ממים:

משום

עין משפט נר מצוה

לט א מיי' פט"ו מה' מאכלות אסורות הלכה יג סמג לאוין קמא טוש"ע יו"ד סי' קט סעיף [א] וסי' קט סעיף א:

מ ב מיי' פי"ח מה' מכירה הל' יג סמג לאוין קע טוש"ע ח"מ סי' רכט סעיף ג:

ג [מיי' פ"ח מהלכות אבות הטומאות הלכה יו]:

מא ד מיי' פ"ו מה' מח"ש הל' כ סמג לאוין קמא:

◆

רבינו חננאל

אי הכי כי המעט בטל ברוב, מי שנתערב לו קב חטין בי' קבין של חבירו יאכל הלה וחדי. שחקו עליו. אמר להן וכי מלבושיכם לקחתי שתשחקו על דברי כו'. א"ר אושעיא שפיר עבוד דאחיכו עליה למה לא אמר חיטין שנתערבו בשעורין משום דהוו ליה מין בשאינו מינו (ולא בטיל) [ובטיל], חיטין בחיטין נמי [א]לר' יהודה דם אין מבטל דם ולא בטיל, הא לרבנן מין במינו בטל ברוב. אמר ליה רב ספרא לר' אושעיא משה שפיר קאמר להו, לא שמיעא להו הא דאמר רבה בר' חייא קטוספאה משמיה דרב. הבורר צרור מגורנו של חבירו משלם לו דמי חיטין, כלומר כיון שהיה (מורח) [מוכר] כמות שהוא בצרורותיו ללוקח לא ביטלו, ולפיכך חייב לשלם לו, וכ"ש חטין בחיטין. כך אילו המים והמלח כיון שעתידה ללוש בהן העיסה, וכי לא תתקיים לישה אלא במים ולא ביטלתם וזה דומה לזה. א"ל אביי לרב ספרא ולא שני ליה למר בין ממון שיש לו תובעין לממון שאין לו תובעין. כגון מי שנתערב לו חיטין בחיטין, או מי שבורר צרור מגרנו של חבירו דודאי לא בטל, והאיך ידמו למי שכבר השאילם ואין לו תובעין לעולם דודאי בטל. ואקשינן אלא הא דאמר רב חסדא במסכת מנחות פרק ג' נבילה בטלה בשחוטה שאי אפשר לשחוטה שתיעשה נבילה. הא נבילה דכי איה לה תובעין למה בטלה. ופריק איסורא בטיל וממונא לא בטיל. פירוש, חתיכת בשר נבילה שנתערבה בחתיכות בשר שחוטה, בטלה טומאת הנבילה (מן) [בין] החתיכות כולן ואינן מטמאה במגע (ולא) אפילו [נוגע] באחת מהן, כי לעולם לא יתכן להיות השחוטה כנבילה לטמא במגע ובמשא, להיות השחוטה כנבילה לטמא במגע ובמשא, וכי היכי כל היכא דלית ליה תובעין לעולם בטל, והא נכסי הפקר לית להו תובעין וא"ר יוחנן בן נורי דקנו שביתה. ופרקינן נהי דקנו שביתה מיבטל לא בטלי ברובה. אביי אמר לעולם מים ומלח בטילין לגבי עיסה, ומתניתין גזירה היא שמא יעשו עיסה בשותפות, כיון דידעי כי משאלת מים ומלח העיסה ההיא כרגלי שתיהן, כ"ש העושה בשותפות. רבא אמר תבלין ומלח לטעמא עבידי, וטעמא לא בטיל, כי הנה הוא בעצמו לא נתערב.

מסורת הש"ס

א) [שבת קא: וש"נ], ב) ב"ק דף נג: ע"ש, ג) מנחות דף כג. [בכורות כג. ע"ש], ד) עירובין ד' מה: מה: מו: ודף נו., ה) [חולין ו.], ו) [בסוכה נט. פרש"י משה גדול הדור ובחולין לג. פרש"י תלמיד חכם], ז) [ועי' תוס' פסחים ל. ד"ה אמר ותוס' חולין לג. ד"ה אמר רבא].

◆

מוסף רש"י

משה שפיר קאמרת. כלומר רבינו בדורו כמשה בדורו (שבת קא:) או: גדול הדור (סוכה לט.) או: תלמיד חכם (חולין צג.). **חייב לשלם לו דמי חטים.** שהרי הפחיתו במדה דאילו היה מונח ליה עם החטין, דצפרורית מקבל ליקח, אבל לחזור ולערב אינו יכול דהפחת עושה עולה בידים וכתיב לא תעשו עול, וגם ליקח לא מחיל אלא מה שנתערב מעצמו עם התבואה בעל כרחו של מוכר, וכשבורר הצרור ומשליך חוץ היזק בידים הוא, שאותן צרורות היו שוין לו כמו חטים (רשב"ם ב"ב צד:). **נבלה בטלה בשחוטה.** אם יש שתי חתיכות שחוטה ואחת נבלה ואין ידוע איזהו, בטלה בהן, שאם נגע באחת מחתיכות אינו טמא דאמרינן שחוטה היא (מנחות כג.) דמין בשאינו מינו בטל והאי מין בשאינו מינו הוא (בכורות כב.). **שאי אפשר לשחוטה שתעשה נבלה.** והוה ליה מין בשאינו מינו ובטל לדברי הכל (מנחות שם). **ושחוטה אינה בטילה בנבילה.** אם יש שתי חתיכות נבלה ואחת שחוטה ביניהן, אינה בטילה, ואם נגעה אחת מהן בתרומה אינה נשרפת עליה אלא תולין דשמא זו היא השחוטה (שם). **שאפשר לנבילה שתעשה שחוטה.** לקמיה מפרש טעמא דרב חסדא דאזיל בתר מבטל, והואיל ואי אפשר לרוב להיות כמועט הוי כמין בשאינו מינו ולא אזלינן בתר בטיל, דאף על גב דאפשר למועט להיות כמרובה הוי כמין בשאינו מינו (שם). **חפצי הפקר קונין שביתה.** כלים שאין להם בעלים ומניחה להם במקום אחד, אע"ג שלא נתכוין להם אדם להקנותן שביתה, קונין שביתה במקומן ואין אדם יכול לטלטלן משם יותר מאלפים לכל רוח ואפילו עירבו לצד אחר (ערובין מה:).

א) נ"ל נהי דלר' יהודה אין דם מבטל דם ולא בטיל וכו'.